

ідеологічної боротьби соціальних класів, що дозволяє медієвістам-релігієзнавцям говорити про станові особливості європейського християнства.

Розглядаючи приведені дані християнізації крізь запропоновані вище критерії розподілу на історичні етапи, необхідно відзначити ігнорування ідеологами ранішнього християнства: а) етапів особових і одиничних трансформацій суспільної свідомості, б) невідповідності світоглядних комплексів рабського і вільного стану. Відзначені особливості християнізації духовної культури середньовічної Європи дозволяють зробити висновки про її верхівковий, насильницько-етатичний характер.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

11. Антология философии Средних веков и эпохи Возрождения. Сост. С. В. Перевезенцев. - М.:ОЛМА-ПРЕСС, 2001. - 448 с.
12. Великие мыслители. Августин Аврелий (Блаженный) (354-430) / [Электронный ресурс].- Режим доступа: <http://www.bibliotekar.ru/filosofia/19.htm>
13. Воловик В.И. Идеологическая деятельность: диалектика традиций и новаторства [монография] / Виталий Иванович Воловик. –М.:Гл. редакция научной и учебной литературы АОН при ЦК КПСС. – 1990. – 208с.
14. Воловик В.И. Философия истории. Курс лекций/ Издание второе дополненное.- Запорожье.:«Просвіта», 2004.- 140с.
15. Гегель Г. Энциклопедия философских наук./Георг Гегель–М.:Мысль, 1974. Т. 1. С. 124
16. Гуревич А.Я. Средневековый мир: культура безмолвствующего большинства; [монография] / Арон Яковлевич Гуревич. – М.: Искусство. – 1990. – 396с.
17. Ле Гофф Ж. Цивилизация средневекового Запада / Жак ле Гофф; [Пер. с фр., общ.ред. Ю.Л.Бессмертного, Послесл. А.Я. Гуревича]. – М.: Издательская группа Прогресс, Прогресс-Академия, 1992. – 376с.
18. Пеликан Я. Христианская традиция: История развития вероучения. Том 1. Возникновение католической традиции(100-600),М.:Духовная Библиотека,2007.-399 с.
19. Уколова В.И. «Последний римлянин» Бозций /В.И.Уколова/ - М.: «Наука», 1987.- 160с.
20. Хайдеггер М. Наука и осмысление / Мартин Хайдеггер//Новая технократическая волна на Западе [Сост. и вступ. стат. П.С. Гуревича].-М.:Прогресс, 1986. – С.67-84.
21. Философский словарь. Под ред. И.Т.Фролова. – 6 изд. перераб. и доп. М.:Политиздат.1991.-560с.

SUMMARY

The article analyses the social peculiarities of early European Christian. Among the reasons of it are: ignoring ideologists of early Christianity milestone changes cultural traditions, the mismatch of the original Christian worldview of the complex and free States of the European farmers. The marked features of the adoption of Christianity spiritual culture of medieval Europe allow to make conclusions about his forced public character.

О.С. ДУХОВНА-КРАВЧЕНКО

СУЧАСНА ДЕРЖАВА: НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Тема трансформації національного життя в умовах глобалізації піднімається вже не перший десяток років. В сучасній соціально-гуманітарній науці існує декілька напрямів дослідження протистояння національних держав викликам глобалізації. Одні з них вказують на потенційну можливість загибелі національних держав, інші, навпаки, стверджують про стійкість цього політичного інституту глобалізаційним процесам. Наукові дискурси не втихають. А національна держава й досі залишається головним актором міжнародних відносин. Звісно, що за останні 30 років значно зросла роль і інших організацій, які на сьогоднішній день суттєво впливають на світову політику. У зв'язку з цим актуальним стає дослідження сутнісних характеристик сучасної держави та її ролі в міжнародній політиці.

Трансформація інституту держави є об'єктом уваги багатьох вчених. Серед вітчизняних дослідників слід виділити В. Белевцева, Н. Пелагешу, В. Кафарського, В.

Крисаченко. Серед зарубіжних дослідників необхідно згадати Ю. Габермаса, М. Боммеса, А. Блинова.

Історія людства безпосередньо пов'язана зі становленням та розвитком такої форми суспільної організації та розподілу влади як держава. Необхідність існування державної форми організації суспільства пояснюється ускладненням, розвитком суспільного життя. В свою чергу, протягом тривалого історичного періоду зміни відбуваються і в самій державі. Це зміни економічних рівнів розвитку суспільства, політичних режимів, форм правління, наявності та панування ідеології в державі тощо. Зазначені критерії можуть бути використанні для виділення певних типів держави. Головним критерієм зазначеної класифікації є основні історичні періоди розвитку суспільства.

Традиційно, розглядаючи історичний процес розвитку людства, виділяють такі історичні типи держави: давньосхідні деспотії; античні рабовласницькі держави; середньовічні феодальні держави; національні буржуазні держави, сучасні демократичні держави.

З приводу такої класифікації С. Джолос зазначає, що “поняття сучасна держава тісно споріднене з критерієм часу і не є сталим: як кожна епоха колись була “сучасністю”, так і для певного проміжку часу існує певний тип держави, який виявляється сучасним, тобто таким, що відповідає умовам певної епохи” [7, с. 4].

Відповідно до цього зауваження, сучасність як характеристика держави не є конкретним історичним типом, а лише фіксує відповідність певного типу держави історичним умовам розвитку суспільства. З таким твердженням важко не погодитись. Справді, кожна історична епоха формує конкретні вимоги до існуючих держав. Саме відповідність цим вимогам виступає головним критерієм життєздатності держави як суспільного та політичного інституту. Подальший суспільний розвиток висуває нові вимоги, до яких повинна пристосовуватись держава. Таким чином, сучасність є характеристикою держави, яка позначає міру її ефективності в конкретний історичний період розвитку людства.

Слід зазначити, що протягом 19 – 20 століть таким типом залишалась національна держава. Безсумнівно, що глобалізація сприяє формуванню нового історичного періоду розвитку людства, який, відповідно, висуває нові вимоги до національної держави. Тож, говорячи про сучасну державу, доцільно розглядати її як національну державу, що трансформується відповідно до умов сьогодення. Виявлення сутнісних характеристик сучасної держави незмінно опирається на виявлення характеристик національної держави та тих трансформацій, яким вона піддається в сучасну епоху.

Визначаючи сутнісні характеристики національної держави, ми вважаємо можливим виділити такі її складові як держава та нація. Власне, такий підхід не є новим, до нього апелюють такі дослідники як Ю. Габермас, В. Кафарський [6; 8]. При аналізі існуючих визначень національної держави ми також зустрічаємо апеляцію до цього принципу.

Так, у вступному слові до “Націоналізм: Антологія” подається таке визначення національної держави: “держава, кордони якої збігаються з кордонами нації” [9, с. 28]. В цьому визначенні, на нашу думку, не відображаються сутнісні характеристики такого феномену суспільного буття як національна держава. Взятий за основу цього визначення територіальний принцип не є головною характеристикою національної держави. Він лише відображає особливості формування деяких національних держав, не враховуючи можливу поліетнічність, полінаціональність та негомогенний склад населення. Більш того, таке визначення не включає характеристики багатьох країн Африки та Азії, де одна нація може бути поділена територіально між декількома державами та сам процес формування націй ще не закінчений. Відтак, на нашу думку, використання лише територіального принципу при визначенні національної держави не відбиває сутнісних характеристик цього феномену.

Крім того, неточним здається нам визначення В. Кафарського, який, розглядаючи національну державу, звертає увагу на територіальні та політичні складові. Автор визначає національну державу як “політичне об'єднання території, населеної одним народом або

групою споріднених народів” [8, с. 91]. В цьому визначенні відсутня дефініція “нації” як такої. Натомість автор виділяє існування народу як головну характеристику національної держави. Підміна понять при визначенні національної держави не є вірним, так само як і ототожнення понять “нація” та “народ” у цьому випадку.

В різних трактуваннях поняття “нації” може означати як громадянську спільноту, так і етнічну, а може поєднувати зазначені характеристики. В статті спираємось на визначення нації як соціального феномену, який розуміється як консолідація різних субетнічних груп, які мешкають на певній території, навколо певного етносу, мають економічний, політичний, історичний, соціальний та інші аспекти функціонування, котрі у своєрідності свого взаємозв’язку утворюють неповторний спосіб її буття [14, с. 23].

Поняття “народ” позначає інший феномен, а саме: соціальну спільноту, яка має можливість впливу на розвиток суспільства в межах певної території. На нашу думку, це поняття не містить національних або етнічних характеристик, а зосереджує увагу на політичній активності. Як справедливо відзначає В. Воловик поняття “народ” може трактуватись по різному. Перша його трактовка має етносоціальний зміст, друга – більш широкий, коли цим поняттям позначають все населення країни (український, польський, американський, італійський народ). Третя трактовка характеризує народ як соціальну спільноту, яка включає на різних етапах історії ті класи, соціальні верстви та групи, інтереси яких співпадають з потребами поступального розвитку соціального організму [5, с. 169 – 170]. Подібної думки дотримується і О. Блінов, який зазначає, що поняття “народ” більш юридична, електорально значуща субстанція, правовий феномен, в той час як нація – політичний. Автор заперечує проти ототожнення цих понять [3, с. 18].

Дійсно, аналіз понять “нація” та “народ” дозволяє зробити висновки, що хоча в трактовці нації як громадянської спільноти – сукупності громадян, що проживають на території однієї держави, можна побачити приближення до поняття “народ”, але не ототожнення з ним. Таким чином, визначення національної держави через поняття “народ” призводить до втрати національної ознаки та, відповідно, не відбиває сутності цього феномену.

Розкриття суттєвих характеристик національної держави можливе за умови залучення до визначення характеристик держави як форми організації суспільства та нації як спільноти людей.

М. Уолцер, говорячи про національну державу, розуміє її як “організацію однією групою людей життя всього суспільства на певній території у відповідності зі своєю власною історією та культурою” [16, с. 41]. У цьому визначенні одночасно бачимо сутнісні характеристики держави як форми організації суспільства та нації як “консолідації різних субетнічних груп, які мешкають на певній території, навколо певного етносу, які мають економічний, політичний, історичний, соціальний та інші аспекти функціонування, котрі у своєрідності свого взаємозв’язку утворюють неповторний спосіб її буття” [14, с. 23].

Дещо розширює це визначення російський дослідник О. Блінов, зазначаючи, що національна держава це така “правова, суверена, територіальна організація публічної влади, яка легітимно виражає та відстоює корені (культурні, духовні, політичні й економічні) інтереси окремої і згуртованої на основі розуміння своєї цілісності і єдиної історичної долі спільноти людей – нації” [3, с. 73].

Це визначення вважається нам більш ґрунтовним та таким що відбиває сутнісні характеристики національної держави, до яких ми відносимо право нації на організацію публічної влади в межах певної території з метою задоволення власних національних інтересів. Таким чином, головною ознакою національної держави ми визначаємо політичну та правову суб’єктність нації на певній території.

В. Любашиць, аналізуючи виникнення національної держави, виділяє такі її ознаки: - централізація державної влади, яка реалізує контроль над територією з певними кордонами та володіє монополією на легітимне використання сили всередині суспільства;

- політична організованість спільноти громадян, яка називається нацією. Національна держава може визначати громадянський статус людей, які народились або тривалий час проживають на її території;
- лояльність населення до держави на основі самоідентифікації громадян з державою;
- визнання світовою спільнотою державного суверенітету, тобто верховенство державної влади всередині країни та її незалежність в сфері міжнародних відносин [10].

Але, на нашу думку, ці ознаки національної держави не є повними. Так, до головної ознаки національної держави нами було віднесено політичну та правову суб'єктність нації в межах певної території. До інших ознак національної держави, на нашу думку, слід віднести такі:

- суверенітет, який розуміється як самостійність й незалежність державної влади від будь-якої іншої як на території самої держави, так і поза неї. До цієї ознаки, на нашу думку, слід віднести монополію держави на видання нормативно-правових актів, оподаткування населення, існування державного апарату примусу, монополія держави на використання насильства;
- територія, на яку розповсюджується державна влада;
- громадянство, як правовий зв'язок населення з державою, який передбачає існування взаємних прав та обов'язків;
- спільність мови, культури, історії, що дає засади для формування гомогенності населення за національною ознакою;
- представництво нації в усіх верствах населення;
- реалізація національних інтересів в державній діяльності.

Саме за цими ознаками ми можемо говорити про існування національної держави як окремого суб'єкта суспільного та міжнародного життя.

Проте, з кінця 20 століття глобалізаційні процеси висувають перед національною державою нові умови. Так, С. Джолос аналізуючи поняття, ознаки та види сучасної держави, називає такі основні риси сьогодення в яких вимушена існувати держава: послаблення національних держав, пов'язане з делегуванням значних повноважень міжнародним організаціям, скорочення втручання держави в економіку, зменшення податків, що збільшує політичний вплив підприємств, легка міграція і вільне переміщення капіталу закордон сприяє зменшенню влади держави над громадянами [7].

Як зазначає Н. Пелагеша, "суверенні держави вже не можуть на власний розсуд проводити всередині держави будь-яку політику (економічну, освітню, культурну тощо). Держава мусить зважати на позицію суб'єктів глобалізації або суб'єкти глобалізації проводять певні політики на її території без погодження з нею" [12, с. 43].

Крім того, в сучасній літературі виділяються такі сфери впливу глобалізації на національну державу: економічна (транснаціоналізація господарського життя, створення транснаціональних олігархічних еліт, різкий відрив економічно розвинутих країн), політична (зміна природи державного суверенітету, наявність загальнообов'язкових правил гри для всіх учасників політичного життя), правова (інтернаціоналізація внутрішнього права держав, конституціоналізація міжнародного права, глобалізація правового регулювання), соціальна сфера (високий рівень міждержавної мобільності, формування транскордонних соціальних, релігійних організацій і рухів без фіксованого членства, становлення загальних ціннісних орієнтацій, виникнення глобальної культури, глобалізація суспільної свідомості), культурна сфера (тенденція до створення єдиної глобальної культури та одночасне відродження національних культур) [3, с. 37 – 40].

Зрозуміло, що зміни зовнішніх умов існування викликають зміни і в національній державі. Аналіз змін, що відбуваються з національною державою в глобалізованому світі дозволить виявити сутнісні характеристики сучасної держави.

Перш за все, необхідно звернути увагу на зміни які відбуваються в головних ознаках самої держави.

Одна з головних змін відбуваються в сфері суверенітету національної держави. Зрозуміло, що глобалізаційні процеси змінюють можливості самостійного та незалежного

прийняття рішень національною державою не тільки у зовнішній політиці, але і у внутрішніх питаннях. Л. Мамут зазначає з цього приводу, що в своїй діяльності національна держава вимушена рухатись в такому політико-правовому просторі і використовувати ті методи та засоби, які диктуються зобов'язаннями перед наднаціональними організаційними об'єднаннями. Вона має детальніше враховувати інтереси інших держав, навіть якщо вони не завжди співпадають з деякими власними національними інтересами [11, с. 4 – 5]. Такої думки дотримується і Н. Пелагеша, говорячи, що в умовах глобалізації з'являється явище «розподілений суверенітет», за яким через делегування частина суверенітету передається недержавному (наддержавному, субдержавному, міждержавному) актору [12, с. 44]. Розглядаючи особливості трансформації суверенітету національних держав, І. Троян так описує цей процес «під впливом глобалізаційних процесів спостерігаються процеси “розмивання” державного суверенітету, що пов'язані з процесом фактичного переходу частини функцій держави до інших міжнародних акторів. Можна констатувати, що принцип державного суверенітету де-юре існує в міжнародному середовищі і сьогодні, але де-факто відбувається його порушення» [13, с. 130].

Дійсно, світова спільнота все активніше втручається не тільки у зовнішню, але і у внутрішню політику національних держав, використовуючи для цього засоби економічного, політичного та, навіть, воєнного примусу (що можна побачити на прикладі Білорусії, Афганістану, Ірану, Туреччини, Єгипту та інших країн). Проте в той же час є ряд питань зовнішньої та внутрішньої політики, в які світова спільнота не втручається. Саме так можна охарактеризувати позицію світових міждержавних організацій стосовно конфлікту Китайської Народної Республіки та Тибету, Країни Басків та Іспанії, тривалих воєнних дій Росії на території Чеченської Республіки, конфлікт Нагорно-Карабахської Республіки та Азербайджану, Придністров'я та Молдови, Томіл-Ілану та Шрі-Ланки. Ці та інші приклади показують неготовність в умовах сьогоденної глобалізації світової спільноти суттєво впливати на питання суверенітету, так само як і вирішувати територіальні питання.

І. Троян, аналізуючи державний суверенітет як політологічну категорію, виділяє такі його ознаки: “по-перше, державний суверенітет функціональний, він забезпечує відповідний рівень політичної свободи всередині держави, тобто дає право встановлювати закони, гарантувати міжнародно-правовий захист тощо. По-друге, державний суверенітет заклав основи для рівності – визнання за кожним народом права самостійно обирати форму правління, яку інші зобов'язані визнати. По-третє, суверенітет став “пропуском” держави на міжнародну арену і дає їй певні права, головним з яких є право відстоювати власні національні інтереси. По-четверте, суверенно визнані держави можуть вільно укладати міжнародні угоди, які будуть дієвими навіть за зміни їхнього політичного правління. По-п'яте, державний суверенітет пов'язаний з державою. Будь-які трансформації всередині держави відображаються на уявленнях про суверенітет, і навпаки, – спроби по-новому визначити суверенітет впливають на теорії держави” [13, с. 134].

При аналізі стану суверенітету сучасних національних держав бачимо, що деякі з перерахованих ознак дійсно піддаються змінам у зв'язку з глобалізацією, проте залишаються й незмінні ознаки.

Безперечно, роль державного суверенітету як показника визнання світовою спільнотою та рівноправного актора міжнародних відносин залишається незмінною. Але в цій ознаці суверенітету національних держав відбуваються зміни в зворотному напрямку. Проголошення суверенітету тією чи іншою державою має підкріплюватись визнанням на міжнародному рівні. Тобто суверенітет як незалежність державної влади від будь-якої іншої має визнаватись не тільки самою державою, але і іншими акторами міжнародних відносин. Саме таке зовнішнє визнання в сучасному світі відіграє більш значущу роль для існування сучасної держави.

На сучасному етапі розвитку питання визнання держави міжнародною спільнотою стає актуальним як ніколи, бо в умовах глобалізації, посилення економічних, соціальних зв'язків між державами функціонування конкретної держави без визнання міжнародною

спільнотою, в міжнародній ізоляції – неможливе. Такі приклади невизнаних держав в сучасному світі як Сомаліленд, Нагірно-Карабаська Республіка, Придністров'я, Визаристан наглядно демонструють необхідність визнання державного суверенітету світовою спільнотою.

Певні зміни відбуваються в монополії суверенної національної держави на видання законів та інших нормативно-правових актів. Незважаючи на те, що держава залишається єдиною організацією яка має право на видання нормативно-правових актів на своїй території, в своїй законодавчій діяльності вона має дотримуватись певних міжнародних стандартів, правил та принципів, законодавства Європейського Союзу тощо.

Універсальність як ознака суверенітету національної держави в сучасному світі не підлягає змінам. Незважаючи на посилення глобалізаційних процесів, рішення державної влади є обов'язковими для всього населення держави та можуть бути змінені тільки державними органами в законодавчому порядку. Показовим в цьому аспекті є рішення Угорщини, заявлене в січні 2012 року щодо зміни нової конституції країни та низки законів, які суперечать законодавству Європейського Союзу. Також відомі випадки коли Рада Безпеки ООН приймала рішення які оголошували незаконними акти незалежних держав, що суперечили головним засадам міжнародного права. Але навіть в такому випадку універсальність суверенітету національної держави залишається незмінною.

В умовах глобалізації змінюється така ознака суверенітету національної держави як право укладання міжнародних угод. В своїй міжнародній діяльності держава по-перше, має зважати на загальні принципи та правила міжнародного права. По-друге, залишається певне коло держав, укладання угод з якими – суперечить санкціям міжнародних організацій (Афганістан, Іран, Ірак, Ліберія, Сомалі, Судан та інші). Можна констатувати, що і ця сфера державного суверенітету зазнає змін через поглиблення глобалізаційних процесів у світі.

Слід зазначити, що в умовах глобалізації за державою залишається право скасування будь-якого незаконного прояву іншої влади на її території. Так, кожна держава має право заборонити на своїй території ті організації, діяльність яких є екстремістською та суперечить законодавству цієї країни. Наприклад, у Греції, Росії та Франції такою вважається діяльність саентологічних організацій, в той час як у США ці організації є цілком законними. У деяких ісламських країнах (Іран, Ірак) забороненими є будь-які феміністичні організації та рухи.

Така ознака національної держави як існування державного апарату примусу, монополія влади на використання насильства також зазнає суттєвих змін в сучасному суспільстві. Активне функціонування міжнародних політичних та воєнних організацій, реалізація принципу міжнародної безпеки на практиці призводить до можливості використання сили на території іншої держави. Достатньо згадати військові операції НАТО протягом останніх років у Афганістані, Лівії.

Таким чином, можна підсумувати, що суверенітет національної держави як самостійність й незалежність державної влади від будь-якої іншої як всередині, так і поза самої держави – змінюється, відповідаючи на умови глобалізації, підпорядкуванням загальним міжнародним стандартам, принципам та правилам.

Аналізуючи майбутнє суверенітету національної держави, Р. Хаас говорить, що повна монополія влади, якою суверенні держави володіли раніше, поступово зникає. Тому суверенітет повинен бути не абсолютним, а умовним, навіть договірним. До того ж, повинна бути збережена основна ідея суверенітету як стримувального чинника проти насильства між державами. Держави повинні послабити власний суверенітет з метою самозахисту, оскільки жодна з них не може ізолюватися від того, що відбувається у сучасному світі [13, с. 135].

Сучасні дослідники вказують на той факт, що масова міграція, вільне переміщення між державами зумовлює за висловом О. Блінова “віртуалізацію державного простору” [3, с. 56]. Проте, нами вже доводилось, що кордони національної держави в умовах глобалізації, незважаючи на відносну відкритість, все ж таки залишаються незмінними.

В той же час, зазначені процеси суттєво впливають на розмаїття населення сучасних держав за національною ознакою. При аналізі суттєвих характеристик сучасної держави слід зазначити, що існує декілька механізмів регулювання або створення державою лояльності населення на основі самоідентифікації з цією державою. До таких сучасних механізмів можна віднести інститут громадянства, який не тільки проявляється в юридичному аспекті (формування стійкого зв'язку між громадянином та державою на основі взаємних прав та обов'язків), але і має певний культурний аспект (прийняття державної мови, культури, традицій та історії). Сьогодні отримання громадянства тієї чи іншої країни здебільшого не залежить від національної ознаки (окрім деяких виключень, таких як Ізраїль, Японія, Корея, Саудівська Аравія, Арабські Емірати). Проте в більшості держав для отримання громадянства через натуралізацію (добровільне бажання зміни громадянства) необхідно скласти не тільки іспит або співбесіду з державної мови (Франція, Португалія), але і з історії країни (Канада, Австралія, Латвія, Естонія, США). Цей факт наглядно підтверджує думку Ю. Габермаса про те, що громадянство не обмежується юридичним статусом, а також позначає членство в культурній спільноті [6, с. 370]. Ці факти засвідчують, що і сьогодні в умовах глобалізації національна держава намагається регулювати не національну, але культурну однорідність власного населення.

Проте, останні десятиліття таке регулювання ускладнюється значною кількістю мігрантів різних культурних та національних ідентичностей. Як зауважує М. Боммес, “соціальні структури, що формуються в результаті міграції, призводять до того, що значна частина населення на території держави не намагається стати громадянами. Це не означає, що держава не потрібна мігрантам. Вона зберігає своє значення в деяких відносинах, але не в класичному цілісному розумінні, як інститут який визначає соціальну приналежність індивідів, який констатує “народ”, “націю” [4].

Саме зі значним розвитком міграційних процесів в світі пов'язується відмова сучасних держав від регулювання гомогенності населення, яка розуміється як спільність мови, культури, історії, традицій населення. Відомо, що протягом останніх десятиліть більшість національних держав відмовились від традиційної асиміляції нового населення на користь політики мультикультуралізму. Проте на факт недовісти політики мультикультуралізму в країнах Європи говорять заяви керівників Франції та Німеччини протягом 2010 – 2011 років щодо необхідності інтегрування емігрантів до національних цінностей та культури. Цей факт, як жоден інший, демонструє дієвість та життєздатність національного принципу побудови сучасних держав, навіть якщо в деяких питаннях національні держави мають координувати своє існування з іншими суб'єктами міжнародного політичного життя.

Отже, на нашу думку, сучасні національні держави, відповідаючи на виклики глобалізації, залишають без зміни саму суть – політичну суб'єктність нації на певній території. Як зауважив Е. Баграмов: “в умовах глобалізації національна держава має як економічні, так і політичні важелі, які з більшим чи меншим успіхом діють на об'єктивні процеси, тим самим мінімізуючи ризики для свого населення” [1].

Тож, сучасна держава є національною по своїй сутті з глобалізованою формою вираження.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Баграмов Э. А. Национальная проблематика: в поисках новых концептуальных подходов / Э. А. Баграмов // Вопросы философии. – 2010. – №2. – С. 34 – 51.
2. Белевцева В. Державний суверенітет, його ознаки та властивості / В. Белевцева // Теорія держави та права. – №10. – 2009. – С. 7 – 10.
3. Блинов А. С. Национальное государство в условиях глобализации: контуры построения политико-правовой модели формирующегося глобального порядка / А. С. Блинов. – М.: МАКС Пресс, 2003. – 150 с.
4. Боммес М. Международная миграция и дерегуляция коллективных форм социальной идентичности в национальных государствах [Електронний ресурс] / М. Боммес // Центр

независимых социологических исследований. – Режим доступа : http://www.cisr.ru/files/publ/Migr_Vommes.pdf.

5. Воловик В. И. Философия политического сознания : монография / В. И. Воловик. – Запорожье : Просвіта, 2006. – 204 с.

6. Габермас Ю. Европейское национальное государство: его достижения и пределы. О прошлом и будущем суверенитета и гражданства / Ю. Габермас // Нации и национализм / [Б. Андерсон, О. Бауэр, М. Хрок и др.]; [Пер. с англ. и нем. Л. Я. Переяславцевой, М. С. Панина, М. Б. Гнедовского]. – М. : Праксис, 2002. – С. 364 – 380.

7. Джолос С. Поняття, ознаки та види сучасної держави / С. Джолос // Юридичний вісник. – 2009. – №3. – С. 4 – 10.

8. Кафарський В. Нація і держава: Культура, Ідеологія, Духовність / В. Кафарський. – Івано-Франківськ : Плай. – 1999. – 336 с.

9. Лісовий В. Націоналізм, нація та національна держава / В. Лісовий, О. Проценко // Націоналізм: Антологія. 2-ге вид. / [упоряд. О. Проценко, В. Лісовий]. – К. : Смолоскип, 2006. – xlv + 684 с. – С. 11 – 34. – (“Політичні ідеології”).

10. Любашиц В. Я. Возникновение национального государства как государства современного типа: проблемы теории / В. Я. Любашиц // Правовая политика и правовая жизнь. – 2005. – №1. – С. 6 – 17.

11. Мамут Л. С. Государство в контексте глобализации / Л. С. Мамут // Право и политика. – 2004. – №1 (49). – С. 4 – 13.

12. Пелагеша Н. Україна у смислових війнах постмодерну: трансформація української національної ідентичності в умовах глобалізації : монографія / Н. Пелагеша. – К. : НІСД, 2008. – 288 с.

13. Троян І. Державний суверенітет як політологічна категорія: сутність, характеристики, особливості трансформації / І. Троян // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2010. – Випуск 22. – С. 130 – 136.

14. Українська політична нація: генеза, стан, перспективи / [за ред. В. С. Крисаченко]. – К. : НІСД, 2004. – 648 с.

15. Українська радянська енциклопедія. Том 4. Видання 2. – К. : Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1979. – 560 с.

16. Уолцер М. О терпимости / М. Уолцер ; [перевод с англ. яз. И. Мюрнберг]. – М.: Идея-Пресс, Дом интеллектуальной книги, 2000. – 160 с.

SUMMARY

The article is dedicated to main descriptions of the modern state. The main descriptions are analyzed: sovereignty, monopoly on application of force, representative office in an international association. Proved that the modern state remains national in fact in spite of appearance of international conditions.

А.М. ШАТАЛОВИЧ

МЕТАФИЗИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ СОБОРНОСТИ

В МИСТИКО-СИМВОЛИЧЕСКОЙ ТЕОРИИ ОБЩЕСТВА АРЕОПАГИТА

В учении Дионисия Ареопагита о единстве небесной и церковной иерархии [7-8], которое С.С. Аверинцев четко охарактеризовал как «мистико-символическую теорию общества» [1, с.141] обращает на себя внимание принцип соборности, существенно отличающий сочинения корпуса от неоплатонических учений. Если у Плотина отрешенная душа одинокого мыслителя совершает бегство «уединенного» к «Уединенному», то у Ареопагита люди и ангелы принимают от непостижимого Бога норму своего совместного бытия, реализовать которую (и тем самым подняться к Богу) они смогут только *сообща*, восполняя друг друга, помогая друг другу, передавая друг другу свет по закону иерархии. Таким образом, по мнению С.С. Аверинцева, Псевдо-Дионисий, сделал то, чего не мог сделать ни один языческий неоплатоник: в очень прямой, четкой и притом развернутой форме связал онтологию неоплатонизма с проблематикой человеческого сообщества,